

ВАТИКАНСКА ЗБИРКА СО ТАЈНИ ДОКУМЕНТИ ЗА МАКЕДОНЦИТЕ: Епископ Македонски од татковината на Александар

Според документи што се чуваат во Архивот на Светата столица, во Македонија никогаш не живееле Бугари или Срби туку Македонци. Во огромниот фонд на Конгрегацијата, односно на Ватикан, има многу интересни, всушност сензационални сведоштва за Македонија и за Македонците, кои покриваат период од 1622 до 1644 година.

Во еден документ од 1624 година, кој зборува за обновување на Колеџот во Лорето,

далматинските бискупи побарале папата Павле Петти да донесе одлука да се доделат места за питомци „Срби, Бугари и Македонци, кои во иднина нема да имаат причина да се обраќаат до Светата Столица за стипендии“. Значи на почетокот на 17 век во Ватикан добро знаеле дека Македонците не се ни Бугари ни Срби, па затоа за нив биле одобрена посебна квота, и посебна графа во документите за апликација како за одделен народ за кој треба да се одвојат одреден број места според националната припадност. Во Колеџот во Лорето, според документот, студирале „тројца Македонци стипендирани од Ватикан“.

Македонците за Ватикан биле Македонци и во 17 век!

Овој документ, заедно со уште стотина други документи, на латински, се разбира, може да се прочита во збирката ватикански документи што се чува во трезорите на НУБ „Св Климент Охридски“ во Скопје. Станува збор за факсимили од оригинални записници од историјата на Светата столица, каде што се чуваат значаен број документи и за Македонија и Македонците, кои допрва треба да бидат истражени и објавени. Во архивот на Конгрегацијата за пропаганда на верата во Рим (Archivio della Sacra Congregazione de Propaganda Fide), кој е формиран за да ги собира и чува документите од секојдневното функционирање на Светата столица, се чуваат документи кои го покриваат периодот од 1622 до денес. Првиот секретар на Конгрегацијата, Франческо Инголи уште од основањето на Конгрегацијата како „ресор за пропаганда на католицизмот во светот“, целокупната документација систематски и стручно ја распоредувал, а на тој начин ги удрил темелите на денешниот Архив. Кога по десет години работа се собрала голема збирка на тајни документи, Инголи почнал да го пишува првиот водич (Memoria Regum), овозможувајќи со тоа лесно и едноставно пронаоѓање на сите архивирани списи. Од друга страна, пак, одредувајќи простор во Ватиканската палата за сместување на архивската граѓа, папата Урбан Осми покажал не само разбирање за напорите на Инголи, туку со тоа оваа драгоцената збирка ја ставил под личен надзор и патронат. Извесен период документите се наоѓале во Апостолската канцеларија, каде што била и канцеларијата на Инголи, а потоа оттаму, по неговата смрт, збирката била преместена во зградата на Конгрегацијата за пропаганда на верата. Веќе кон крајот на 18 век овој Архив поседувал богатство со кое го привлекол вниманието и на францускиот цар Наполеон. Имено, Наполеон наредил целокупната архивска граѓа да се пренесе во Франција, од каде, по неговиот пад, повторно е вратена во Рим и сместена во просториите на Конгрегацијата, каде што се наоѓа и денес. За време на транспортот во Франција, односно при и враќањето назад, одреден број кутии со значајни документи засекогаш биле изгубени, а 74 кутии стигнале во Виена. Овие 74 кутии австриската влада ги вратила во Конгрегацијата дури во 1925-та година. Како работела Конгрегацијата, односно Центарот за пропаганда на верата во Ватикан?

Записници со потпис на Папата

Според документите од функционирањето на оваа институција може да се види дека е основана во времето на папата Григориј Петнаесетти. Документот за основање е потпишан на 6 јануари 1622 година, а основна задача била да стане централен и врховен орган за ширење на римокатоличката вера, односно за создавање унија со православието и враќање на протестантите во пазувите на римокатоличката црква. Освен тоа обврска на Конгрегацијата била да го организира и надгледува ширењето на католицизмот меѓу нехристијаните. Конгрегацијата според актот за нејзиното основање ја сочинувале 13 кардинали, од кои еден бил префект, двајца прелати и секретар. Во овој состав подоцна влегол и еден кармелитанец, а потоа и протонотар и акцесор на Светиот уред. Членовите на Конгрегацијата редовно одржувале седници еднаш месечно, и тоа најчесто во присуство на папата. На тие седници (Congregazione Generali) биле разгледувани важни прашања, додека оние сложените биле поверувани на посебни комисии што ги воделе кардиналите во Конгрегацијата и други експерти (Congregazione patrikolari). Секојдневните работи ги водел префектот на Конгрегацијата со секретарот и минутантите. Тие одржувале седници еднаш неделно (Congressi). Прашањата кои барале интервенција на папата му биле соопштувани лично нему на аудиенција. Своите одлуки Конгрегацијата ги објавувала со декрет, препораки и писма.

До 1665 година генералните или месечните седници се одржувала во присуство на папата, меѓутоа таа пракса е прекината 1666 година. Оттогаш секретарот на Конгрегацијата, во одредени денови, го известувал папата за најважните прашања и од него барал неопходни одобрувања за решавање прашањата кои ја надминувале надлежноста на префектот и на целата Конгрегација. Од овие извештаи, и кратки молби, поднесени до папата, основан е посебен фонд. Мнозинството документи во овој фонд се однесуваат на прашања од приватен карактер, како молби, индулгенции, привилегии, одобренија за склопување на брак во недозволени степени на сродство и слично. Овие прашања, односно прашањата за кои реферирал папата, во почетокот биле бележени во општи бележници а подоцна секој предмет бил запишуван на посебен лист. На крајот на листот секретарот на Конгрегацијата ја нотирал и одлуката на папата.

Стипендии за Македонци во 1619 година!

Во еден документ од 1624 година се зборува за обновување на Илирскиот колеџ, значи Словенски колеџ во Лорето, кој би основан 1580 година. Токму таа своето образование на овој колеџ го започнале 40 студенти. Пред тоа, во 1593 година, истиот колеџ бил

преселен во Рим, а бројот на слушателите бил сведен на 12 ученици. Во 1619 година, далматинските бискупи побарале папата Павле Петти да донесе одлука Колеџот да се врати во Лорето а истовремено да се доделат места на питомци „Срби, Бугари и Македонци, кои во иднина нема да имаат причина да се обраќаат до Светата Столица за стипендии“. Значи, уште во 1619 година во Ватикан добро знаеле дека Македонците не се ни Бугари ни Срби, па затоа за нив биле одобрена посебна квота во Колеџот, посебна графа во документите за апликација како за одделен народ за кој треба да се одвојат одреден број места според националната припадност. Во Колеџот во Лорето во 1620 година студирале тројца Македонци стипендирани од Ватикан.

2°. Perchè tenendo i Padri Gesuiti le scuole aperte à Loreto, li alunni non haverebbono bisogno contribuire con interesse dell' educatione loro per il viver de Maestri, come fanno nel Clementino, et havendo la comodità delle scuole pubbliche non sariano necessitati trattarsi in una sola Classe inutilm[en]te più anni oltre l'emulation tanto efficace nella moltitudine de Scolari, che nel poco num[er]o non può essere, app[re]sso sendovi l'officiatura Ecclesiastica nella Casa S[an]ta di quella essatezza et Maestà che si sia, li alunni haverebbono occ[asio]ne d'approfitarsi in tutte le cose spettanti alla profess[i]one Sacerdotale, e quello che più importa venend'ivi allevati tra religiosi senza comuto de Secolari con acquisto di virtù ritenerebbono la simplicità nazionale, quale qui nel Clementino facilm[en]te perdono in compagnia de Secolari, con acquisto di pochissime virtù.

3°. Perchè nella Bolla della restitut[i]one si potrà spiegar, et stabilir il num[er]o delli Alunni che dovranno essere del Stato Turchesco, et del Christiano per eseguir l'intent[i]one Ap[osto]lica, et sovvenir le necessitá Illiriche proportionatam[en]te, et senza confusione, il che fatto s'aggiustarebbe anco il quarto inconveniente, facendosi aperta la porta, e venendo assegnati li lochi alli giovani Bosnesi, Serviani, Bulgari, et Maccedoni, quali nell'avvenire non haverano più occ[asio]ne di fastidir la Sede Ap[osto]lica.

Et p[er] conclusion si haverebbe l'occ[asio]ne ad un gran num[er]o de giovani Illirici, che di continuo vanno vagando per Roma, con importunar la Sedia Ap[osto]lica, et il Prelati della Corte per l'ajuto di viveri sotto pretesto di mantenersi, sino che habbi loco tra li alunni, overo di finir li Studij, che non li sono stati permessi finir nel Clementino.

Nè con la restitut[i]one del Colleggio Illirico nel primiero stato si farebbe torto alli Padri che al p[rese]nte ne hanno cura, perchè oltra che è la nat[i]one deve cercare il bene suo, et la Sedia Ap[osto]lica procurar di spender meglio che può il suo; detto Colleggio già fò instituito in Loreto sotto la cura, et dissiplina delli Padri Gesuiti come tutti gl'altri fondati dalla S[an]ta Mem[ori]a Greg[ori]o XIII, et il Colleggio Clementino hebbe il suo principio senza alunni Illirici, e so come le truppe delli convittori, Secolari, che entrano, et escono dal detto Colleggio non li fanno torto, cossì l'Illirici collocati dentro senza Bolla ò Decreto Ap[osto]lico possono esser levati senza pregiud[iti]o delli Clementini.

Nè parim[en]te alcun Principe con ragg[i]one può dolersi di questa restitut[i]one poichè dovendovi esser almeno doi terzi delli lochi per li sudditti Turcheschi, et un solo per li sudditti Christiani, quali sono l'Imp[erato]re, le Republiche Veneta, et Ragusea, non è dubbio che la minima parte sarà delli sudditti di ciascuno potentato Christiano; Et il Papa come Padre universale deve riguardar il beneficio della maggior parte, come il p[rese]nte Sommo Pontefice ha fatto, sendo anco Card[ina]le nelli Collegij Scozzese et Greco.

Alla S[anti]tà di N[ost]ro S[igno]re
Beatissimo P[ad]re

Porfirio Paleologo Patriarca de p[ri]ma Giustiniana, servo devotissimo de V[ostra] B[eatitudi]ne, essendosi partito da Roma, con Geremia Arcivescovo di Durazzo, per proseguir l'andata sua, al Patriarcato, è stato necessitato tratenersi in viaggio, per il male della Gotta che grandemente l'ha travagliato, et per questa causa ha tardato à scrivere à V[ostra] B[eatitudine].

Hora le da aviso haver trovato un' suo Parente, che dalla Patria lo veniva incontrando, et gli portò nova da parte de suoi Vescovi et Arcivescovi, che non dovesse tornare alla residenza perchè era molto forte minatiato per il debito de 40 m[ila] scudi che li suoi antecessori hanno lasciato; Li portò anco nova de molti ribelioni che sussitano tra Turchi, li q[u]ali travag[li]ano molto li Cristiani, di q[u]elli paesi, et hanno cagionato la preggionia, de quatro de suoi Vescovi, per suspecto per queste cause non sapendo che partito prendere, essendosi già partito da Roma, dove haveria sper[a]to qualche aiuto da V[ostra] B[eatitudine]; e però, è arrivato à Mantova, et da q[u]ella Altezza, è stato invitato, à trattenersi nella sua Città che li provvederebbe d'una Chiesa, da officiare conforme il suo rito, et che sarebbe bene trattato; Non li è parso honesto, accettare l'invito, senza espressa licenza di V[ostra] B[eatitudine] alla q[u]ale intende fermam[en]te volere ubbedire, et perciò la supp[li]ca con ogni riverenza, volerli far gratia, di notificarli la sua volontà che se ciò sarà in gusto di V[ostra] B[eatitudine] accetterà la buontà et favore de questo Prencipe, et finirà la sua Vitta in Cristianità, et sotto la sicura ombra de V[ostra] B[eatitudine] alla q[u]ale con ogni riverenza li baccia li S[antissimi] Piedi.

Mantova li feb[ra]io 1625

Di V[ostra] B[eatitudi]ne
Humilissimo et Devotissimo Servo
di V[ostra] B[eatitudi]ne
Porfirio Paleologo
Ο Πατριάρχης, ἀχρεῶν.
Πορφύριος Παλαιολόγος:

SOCG, vol. 358, f. 72r, 75v.

Kongregacija je odlučila da ovo patrijarhovo pismo dostavi Svetom uredu.

Lecta die 21 feb[ruarii] 1625.

Fuit remissu[m] hoc neg[oti]u[m] ad S[anc]tu[m] Off[iciu]m.

SOCG, vol. 358, f. 75v.